

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 7. decembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 246/2021), kuru iesniegusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 342. panta 6.¹ daļas pirmo teikumu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Kriminālprocesa likuma 342. panta 6.¹ daļa noteic: „Augstāka līmeņa tiesas tiesnesis sūdzību par izmeklēšanas tiesneša lēmumu izskata rakstveida procesā. Ja nepieciešams, tiesnesis pieprasa lietas materiālus. Lēmums nav pārsūdzams.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmumi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar procesa virzītāja lēmumu, kuru apstiprinājis izmeklēšanas tiesnesis, Pieteikuma iesniedzējas finanšu līdzekļiem uzlikts arests. Par izmeklēšanas tiesneša lēmumu Pieteikumu iesniedzēja iesniegusi sūdzību augstāka līmeņa tiesai. Apelācijas instances tiesas tiesnesis, pamatojoties uz apstrīdēto normu, šo sūdzību izskatījis rakstveida procesā un atstājis negrozītu izmeklēšanas tiesneša lēmumu. Apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai ir piemērota un pieteikumā ir norādīts, ka šī norma aizskar tai Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz taisnīgu, jo liedz tiesības uz sūdzības izskatīšanu mutvārdu procesā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 342. panta 6.¹ daļas trešo teikumu augstāka līmeņa tiesas tiesneša lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtnās daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību

aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], kad tika pieņemts apelācijas instances tiesas tiesneša lēmums par sūdzības noraidīšanu. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2021. gada 17. novembrī. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta sestajai daļai tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikumā norādīts, ka personai no Satversmes 92. panta izriet tiesības uz sūdzības izskatīšanu mutvārdu procesā. Tomēr apstrīdētā norma liedzot augstāka līmeņa tiesas tiesnesim noteikt sūdzības izskatīšanu šādā procesā. Apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma nepieciešamība neesot pienācīgi izvērtēta un šāds ierobežojums neesot samērīgs.

Satversmes tiesas judikatūrā atzīts, ka viens no tiesību uz taisnīgu tiesu elementiem ir tiesības tikt uzklautam, kas ietver arī personas tiesības izteikties par faktiem un tiesību jautājumiem. Šo tiesību īstenošana jānodrošina vismaz rakstveidā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 33.1. punktu*) Satversmes 92. panta pirmais teikums personai neparedz absolūtas pamattiesības uz mutvārdu tiesvedības procesu, un šāda procesa rīkošana visos gadījumos nevajadzīgi noslogotu tiesu. Mutvārdu process būtu jānosaka vienīgi tad, kad tiesā jāizskata juridiski vai tehniski sarežģīti jautājumi (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 28. novembra sprieduma lietā Nr. 2014-09-01 20.2.5. punktu*). Pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka konkrētajā gadījumā augstāka līmeņa tiesai, izlemjot sūdzību par izmeklēšanas tiesneša lēmumu, ir jāizskata juridiski vai tehniski sarežģīti jautājumi un tāpēc likumdevējam būtu jānosaka sūdzības izskatīšana mutvārdu procesā.

Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par mutvārdu procesa nepieciešamību galvenokārt ir saistīti ar iebildumiem par sūdzības iesniegšanas termiņu un tās izskatīšanas procesuālo kārtību tiesā. Proti, sūdzības iesniegšana par izmeklēšanas tiesneša lēmumu esot tās iesniedzēja pirmā un vienīgā iespēja izteikt iebildumus par aresta uzlikšanas mantai pamatotību. Taču personai šā lēmuma pārsūdzībai esot dotas vien desmit dienas. Argumentējot, ka šāds laiks nav pietiekams, Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka procesa virzītāja lēmumā, kuru apstiprinājis izmeklēšanas tiesnesis, norādītie fakti esot bijuši nepatiesi, un tāpēc esot bijis svarīgi, lai Pieteikuma iesniedzēja tiesas sēdē varētu uzdot procesa virzītājam un izmeklēšanas tiesnesim papildu jautājumus. Tomēr Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par izmeklēšanas tiesneša lēmuma pamatotību nav uzskatāmi par pieteikuma juridisko pamatojumu, jo Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*). Turklāt apstrīdētā norma vienīgi noteic, ka sūdzību par izmeklēšanas tiesneša lēmumu augstāka līmeņa tiesas tiesnesis izskata rakstveida procesā. Termiņu sūdzības iesniegšanai par tiesneša lēmumu reglamentē Kriminālprocesa likuma 339. panta trešā daļa.

Pieteikuma iesniedzēja arī uzskata: tā kā augstāka līmeņa tiesā sūdzību par izmeklēšanas tiesneša lēmumu izlemj tiesnesis vienpersoniski un viņa lēmums nav pārsūdzams, ir būtiski, lai personas tiesības tikt uzklausītai šā lēmuma pārsūdzības procesā tiktu nodrošinātas mutvārdu procesā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tad, ja lietu tiesā izskata Satversmē un likumā „Par tiesu varu” noteiktajā kārtībā iecelts vai apstiprināts tiesnesis, prezumējams, ka tiesnesis lietas izskatīšanā būs neatkarīgs un objektīvs un spēs nodrošināt tiesas procesa un pieņemto nolēmumu taisnīgumu. Satversmes 92. panta ietvaros personas tiesības uz taisnīgu tiesu tiek nodrošinātas arī tad, ja tiesa izskata lietu viena tiesneša sastāvā (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2016-01-01 10.3. punktu*). Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi juridiskus argumentus tam, kāpēc situācijā, kad sūdzību par izmeklēšanas tiesneša lēmumu augstāka līmeņa tiesa izskata viena tiesneša sastāvā, obligāti būtu organizējams mutvārdu process.

Argumentējot apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 92. pantam, Pieteikuma iesniedzēja arī atsauca uz Kriminālprocesa likuma 287. panta otro daļu, kas noteic, ka sūdzību par tāda piespiedu līdzekļa piemērošanu, kas saistīts ar brīvības atņemšanu, vai par atteikšanos to piemērot izskata augstāka līmeņa

tiesas tiesnesis slēgtā tiesas sēdē. Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata tāda pati vai līdzīga kārtība būtu jānosaka arī sūdzības par izmeklēšanas tiesneša lēmumu izskatīšanai jautājumā par aresta uzlikšanu mantai. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 361. panta pirmajai daļai arestu mantai piemēro, lai nodrošinātu kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu risinājumu. Pieteikumā nav pamatots, kādēļ tādām procesam, kas vērsts tikai uz mantisko jautājumu atrisināšanu un kura mērķis nav atzīt personu par vainīgu konkrēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, likumdevējam būtu jānosaka tādi paši noteikumi kā pamata kriminālprocesam (*sal. sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 10. un 11. punktu un 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*). Satversmes tiesas judikatūrā arī ir atzīts, ka no Satversmes 92. panta izriet valsts pienākums paredzēt taisnīgu lietas izskatīšanas procedūru. Vienlaikus likumdevējam ir plaša rīcības brīvība lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 13.1. punktu*).

Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta izrietētu likumdevēja pienākums pieņemt tādu regulējumu, atbilstoši kuram augstāka līmeņa tiesas tiesnesim sūdzība par izmeklēšanas tiesneša lēmumu būtu jāizskata mutvārdu procesā.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 246/2021), kuru iesniegusi [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš